

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 117/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **VSŽ a.s.**, Južná trieda 97, Košice, IČO 45 887 012, zastúpeného advokátom JUDr. Ivanom Jurčišinom, Severná 16/A, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Cob/44/2017-344 z 20. septembra 2018 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Obdo/99/2021 z 25. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Ústavná sťažnosť bola podľa Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelená tretiemu senátu ústavného súdu v zložení Robert Šorl (predseda senátu) a Ivan Fiačan a Peter Straka (členovia senátu). Sudca tretieho senátu Ivan Fiačan (sudca spravodajca) notifikoval ústavnému súdu prípisom zo 4. júla 2023 dôvody svojho možného vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v tejto veci. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 450/2023-7 z 5. septembra 2023 rozhodol o vylúčení sudcu Ivana Fiačana z výkonu sudcovskej funkcie. V súlade s čl. III ods. 1 písm. a) rozvrhu práce bol za zastupujúceho člena tretieho senátu určený ďalší člen tretieho senátu sudca Martin Vernarský. Vec rozhoduje tretí senát ústavného súdu v obsadení uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

II.

Skutkové východiská

3. Právny predchodca sťažovateľa uzavrel 25. marca 1997 s bankou zmluvu o postúpení pohľadávky, za ktorú banke zaplatil 3 496 000 Sk. Následne ako nový veriteľ požadoval od dlžníka zaplatenie pohľadávky, ku ktorému nedošlo. Podal preto proti dlžníkovi žalobu o plnenie, ktorá bola rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 12. marca 2002 zamietnutá s odôvodnením, že zmluva o postúpení pohľadávky je neplatná, keďže ešte pred jej uzavretím záväzok dlžníka zanikol. Právny predchodca sťažovateľa preto podal proti banke žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia (zaplatená cena za neplatne postúpenú pohľadávku) a na náhradu škody (zaplatené náklady konania na Krajskom súde v Košiciach). V priebehu tohto konania došlo k viacnásobnému postúpeniu žalovanej pohľadávky, v dôsledku čoho napokon na strane žalobcu vystupoval sťažovateľ.

4. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 12. septembra 2016 uložil žalovanej banke povinnosť zaplatiť sťažovateľovi 132 642,90 eur s príslušenstvom. Spochybenie aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľa žalovaným vyhodnotil ako nedôvodné, keďže postúpenia žalovanej pohľadávky boli platné. Námietku premlčania vznesenú žalovanou takisto vyhodnotil ako nedôvodnú. Zodpovedajúce ustanovenia Obchodného zákonníka uplatnil tak, že sťažovateľ sa o bezdôvodnom obohatení dozvedel zo zamietavého rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. marca 2002. Lehota na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia preto začala plynúť najskôr 13. marca 2002. Žalobu sťažovateľ podal 12. marca 2004, teda včas. Námietka premlčania nebola podľa okresného súdu vzhľadom na časové súvislosti dôvodná ani vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody.

5. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zmenil prvoinštančný rozsudok tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. Na rozdiel od okresného súdu dospel k záveru, že obe uplatnené práva sú premlčané. Vo vzťahu k bezdôvodnému obohateniu odkázal na § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka, podľa ktorého pri práve na vrátenie plnenia uskutočneného podľa neplatnej zmluvy začína premlčacia doba plynúť odo dňa, keď k plneniu došlo. Keďže v danom prípade išlo o bezdôvodné obohatenie plnením z neplatného právneho úkonu, k jeho vzniku došlo už 18. apríla 1997, keď právny predchodca sťažovateľa plnil na základe neplatnej zmluvy o postúpení pohľadávky z 25. marca 1997. K premlčaniu teda došlo 18. apríla 2001 a žaloba bola podaná až 12. marca 2004. K náhrade škody zas krajský súd poukázal na § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka, podľa ktorého pri práve na náhradu škody podľa § 268 začína premlčacia doba plynúť odo dňa, keď sa právny úkon stal neplatným. Zároveň podľa § 268 Obchodného zákonníka kto spôsobil neplatnosť právneho úkonu, je povinný nahradiť škodu osobe, ktorej bol právny úkon určený, ibaže táto osoba o neplatnosti právneho úkonu vedela. Z toho krajský súd vyvodil, že premlčacia doba vo vzťahu k právu na náhradu škody začala plynúť už 25. marca 1997, teda uzavretím zmluvy o postúpení pohľadávky, ktorá bola už v ten deň neplatná z dôvodu neexistencie postupovanej pohľadávky. K premlčaniu potom došlo 25. marca 2001, čiže pred podaním žaloby právneho predchodcu sťažovateľa.

6. Sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Argumentoval, že pre začiatok subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia je rozhodujúci okamih, kedy sa oprávnený dozvie okolnosti relevantné pre uplatnenie svojho práva na súde. Preto bolo potrebné ako začiatok plynutia premlčacej doby v jeho prípade určiť deň vyhlásenia rozsudku Krajského súdu v Košiciach, teda 12. marec 2002. Rovnako aj o škode, ktorej náhradu si žalobou uplatnil, sa dozvedel 12. marca 2002.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľa zamietol. Vysvetlil odlišnosť sťažovateľovej veci od judikatúry, ktorou argumentoval v dovolaní, a poukázal na rozhodnutie R 34/2002 (M Obdo V 2/2000), podľa ktorého začiatok plynutia premlčacej doby pri práve na vrátenie plnenia z neplatnej zmluvy je podľa § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka viazaný len na objektívnu skutočnosť, a to na samotné plnenie. Preto nerozhodujú subjektívne skutočnosti (vedomosť o neplatnosti zmluvy), ani to, aký je dôvod neplatnosti zmluvy (absolútny, relatívny), a ani to, kto túto neplatnosť spôsobil. Od uvedeného judikátu sa teda krajský súd neodchýlil, a preto najvyšší súd vyhodnotil dovolanie sťažovateľa v tejto časti ako neprípustné. Prípustnosť dovolania však zistil v časti uplatneného práva na náhradu škody, keďže otázka vyplývajúca z okolností sťažovateľovej veci ešte v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená nebola. Najvyšší súd nemal pochybnosti, že zodpovednosť žalovanej banky je potrebné subsumovať pod § 268 Obchodného zákonníka, v dôsledku čoho sa na premlčania sťažovateľovho práva na náhradu škody uplatní § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka. V prípade práva na náhradu škody bol teda rozhodujúcim dňom pre začatie plynutia premlčacej doby 25. marec 1997, deň uzavretia neplatnej zmluvy. Krajský súd v tejto časti žalobou uplatnenú vec správne právne posúdil.

III.

Argumentácia sťažovateľa

8. Podľa sťažovateľa sa krajský súd vôbec nezaoberal okolnosťami rozhodujúcimi pre posúdenie veci, konkrétne otázkou subjektívnej premlčacej lehoty, napriek tomu, že boli v konaní tvrdené a na ich preukázanie aj predložené písomné dôkazy. Krajský súd sa nevysporiadal dostatočne so všetkými relevantnými právnymi a skutkovými otázkami.

9. Ak by platil výklad krajského súdu, že beh premlčacej doby začína už poskytnutím plnenia, je nad akékoľvek pochopenie situácia, aby niekto sa rozhodol kúpiť pohľadávku, o ktorej by mal vedomosť, že táto neexistuje. Preto podľa sťažovateľa právo na plnenie, ktoré voči žalovanému uplatnil, vzniklo nie na základe pôvodného právneho úkonu, ale z deliktu (na súdom potvrdenom skutkovom základe prevodu neexistujúcej pohľadávky bankou) a uvedenú skutočnosť sa sťažovateľ dozvedel až z rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. marca 2002. Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje ustáleným názorom, podľa ktorého subjektívna premlčacia doba plynie od okamihu, keď sa oprávnený dozvie okolnosti relevantné pre uplatnenie svojho práva na súde. Aj v prípade bezdôvodného obohatenia získaného z neplatného právneho úkonu je potom rozhodujúci subjektívny okamih, kedy oprávnený zistí okolnosti, z ktorých možno vyvodíť, že právny úkon, na základe ktorého sa plnilo, je neplatný. Vo vzťahu k žalovanému nároku na náhradu škody sťažovateľ tvrdí, že malo byť použité pravidlo zakotvené v § 398 Obchodného zákonníka, podľa ktorého pri práve na náhradu škody plynie premlčacia doba odo dňa, keď sa poškodený dozvedel

alebo mohol dozvedieť o škode a o tom, kto je povinný na jej náhradu; končí sa však najneskôr uplynutím 10 rokov odo dňa, keď došlo k porušeniu povinnosti.

10. Najvyšší súd podľa sťažovateľa pri rozhodovaní neuplatnil všetky na jeho prípad sa vzťahujúce ustanovenia Obchodného zákonníka. Osobitne sťažovateľ vytýka nepoužitie § 398 Obchodného zákonníka a považuje za neudržateľné, že vo výsledku mu aj napriek spôsobenej podstatnej finančnej ujme (po zistení súdom, že bankou predaná pohľadávka neexistuje) nepatrí „satisfakcia“, ale potvrdzuje sa právna ochrana subjektu škodcu.

11. Sťažovateľ zdôrazňuje § 391 ods. 1 Obchodného zákonníka, podľa ktorého pri právach vymáhateľných na súde začína plynúť premlčacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť na súde, ak tento zákon neustanovuje niečo iné. Najvyšší súd v sťažovateľovej veci nesprávne určil tento okamih, pretože možnosť uplatnenia práva na súde je pojmovým znakom nároku. Všeobecné pravidlo podľa § 391 ods. 1 Obchodného zákonníka sa použije, pokiaľ osobitné ustanovenie zákona neurčí iný okamih počiatku behu premlčacej doby. Vzhľadom na to, že podmienkou počiatku behu subjektívnej premlčacej doby je kumulatívne spojenie vedomosti poškodeného o škode a o osobe povinného na náhradu (resp. objektívna možnosť týchto vedomostí), beží subjektívna premlčacia doba práva k náhrade škody až od splnenia časovo neskoršej z oboch podmienok, pokiaľ nie sú splnené súčasne. Súd sa nedostatočne vysporiadali s okamihom sťažovateľovej vedomosti o škode a o osobe povinnej a nesprávne určili aj okamih vedomosti o škode a objektívneho behu tejto premlčacej doby, ktorá môže začať.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1 K rozsudku krajského súdu:

12. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve.

13. Ak sťažovateľ kritizuje kvalitu odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom odmietnutia spravodlivosti (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/155/2017 z 25. októbra 2017).

14. Z ústavnej sťažnosti ani z jej príloh nevyplýva, že by sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie založené na § 420 písm. f) CSP (dovolanie podal len pre nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP). Preto je ústavná sťažnosť v časti namietajúcej porušenie práv sťažovateľa nedostatočným odôvodnením rozsudku krajského súdu neprípustná podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

15. Pokiaľ ide o kritiku právneho posúdenia veci krajským súdom, ústavný súd neopomína, že ju sťažovateľ predniesol v dovolaní podanom podľa § 421 ods. 1 CSP. Najvyšší súd potom toto dovolanie v časti týkajúcej sa bezdôvodného obohatenia odmietol ako neprípustné, v časti uplatnenej náhrady škody ho však meritórne prejednal a rozhodol o ňom. Preto niet pochyb, že ústavný súd, vychádzajúc z čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde právomoc preskúmať ústavnú udržateľnosť rozsudku krajského súdu v otázke právneho posúdenia začatia plynutia doby, v rámci ktorej sa malo premlčať právo sťažovateľa na náhradu škody.

16. Odlišnou je však tá časť rozsudku krajského súdu, ktorá sa zaoberala uplatneným nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia. Hoci obe uplatnené práva vychádzali z rovnakého skutkového základu, právne posúdenie nie je reflektované v identických právnych normách, hoci viedlo k výsledku pre sťažovateľa identickému.

17. Ťažiskový dôvod ústavnej sťažnosti je orientovaný do sféry výkladu a uplatnenia podústavného práva, preto ústavný súd do právnych záverov krajského súdu nemôže vstupovať ako ďalšia inštancia všeobecného súdnictva. Ani v prípade, že by ústavný súd mal na právne posúdenie skutkového stavu, v ktorom sa sťažovateľ ocitol, odlišný právny názor ako krajský súd, neodôvodnilo by to samo osebe vyhovie ústavnej sťažnosti. Ústavný súd by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu svojím vlastným názorom iba v prípade, ak by tento bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný (I. ÚS 131/2018).

18. Podľa názoru ústavného súdu však krajský súd svoje rozhodnutie o premlčaní práva na vydanie bezdôvodného obohatenia založil na zrozumiteľnom a jasne formulovanom pravidle zakotvenom v § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka. Vysvetlil, že predmetné pravidlo je priamo aplikateľné na sťažovateľov prípad. Tento záver nesignalizuje žiadnu arbitrárnosť, pretože ani sťažovateľ nespochybňuje, že žaloval vydanie bezdôvodného obohatenia z neplatného právneho úkonu (postúpenie pohľadávky, ktorá už v čase postúpenia neexistovala). Právna norma podľa § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka skutočne predstavuje špeciálne pravidlo v porovnaní s § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré bez druhej reštrikcie upravuje sťažovateľom preferovanú tzv. subjektívnu premlčaciu dobu. Práve prvok druhej reštrikcie v § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka (uplatnenie len na prípady bezdôvodného obohatenia vzniknutého plnením z neplatného obchodnoprávneho úkonu) odôvodňuje jeho pomer špeciality k § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Niet sporu o tom, že hmotnoprávny vzťah sťažovateľa k žalovanej banke bol vzťahom obchodnoprávnym a že jeho obsahom bolo právo sťažovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia banky v podobe ceny zaplatenej za neplatnú cesiu. Akokoľvek je právne posúdenie uskutočnené krajským súdom v porovnaní so všeobecným pravidlom podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka prísne, súd ako orgán verejnej moci povolaný uplatňovať právnu normu ju nemôže ignorovať

a nepoužiť ju na zistený skutkový stav len preto, že sa tým dosiahnutý výsledok javí jednej zo sporových strán ako nespravodlivý a príliš striktný. Akceptácia sťažovateľovho uvažovania o nespravodlivosti právneho záveru krajského súdu by svojou podstatou spochybnila samotný inštitút premlčania, pretože jeho uplatnenie vždy vedie k výsledku, ktorý nositeľ premlčaného práva môže vnímať ako neférový. Pre realizáciu práva má však význam aj plynutie času, čo priamo súvisí s aspektom právnej istoty a stability právnych pomerov medzi fyzickými osobami a právnickými osobami. Preto je dôvodné po uplynutí určitého času uprednostniť právnu istotu pred spravodlivosťou, obzvlášť v situácii, keď sa povinný z premlčaného práva právnej istoty aktívne (vznesením námietky premlčania) dovoľáva.

19. Striktnosť pravidla zakotveného v § 394 ods. 2 Obchodného zákonníka je odôvodnená aj povahou právnych vzťahov, na ktoré sa uvedené ustanovenie používa. Ide o vzťahy obchodnoprávne (na rozdiel do vzťahov občianskoprávnej povahy), odôvodňujúce vyššiu mieru očakávaní a nárokov kladených na diligenciu obchodných partnerov, a to aj vo vzťahu k plynutiu času ustanoveného na uplatňovanie práv. Z tohto dôvodu sa nejaví ako nepochopiteľné, že kým občianskoprávna úprava počíta so subjektívnou premlčacou dobou podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v obchodnom práve tomu tak nie je. Obchodnoprávna povaha vzťahu totiž (i) predpokladá primeranú schopnosť jeho účastníka samostatne sa zorientovať v relevantných hmotnoprávnych súvislostiach a (ii) vzhľadom na flexibilitu a rýchlosť obchodnoprávneho styku viac preferuje právnu stabilitu v porovnaní so spravodlivosťou. V tejto súvislosti sťažovateľom položená otázka, prečo by sa niekto rozhodol kúpiť pohľadávku, o ktorej by mal vedomosť, že neexistuje, nedostatočne reflektuje už spomenuté očakávanie primeranej obozretnosti subjektu, ktorý vstupuje do obchodnoprávneho vzťahu na jednej strane, a na to nadväzujúcu s postupujúcim časom rastúcu hodnotu stability právnych pomerov nastolených neobozretným správaním niektorého z obchodných partnerov na strane druhej.

20. Z uvedených dôvodov ústavný súd nezistil signály arbitrárnosti či inej ústavnej neudržateľnosti právnych záverov krajského súdu vyslovených vo vzťahu k sťažovateľom uplatnenému právu na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré by po prijatí ústavnej sťažnosti v tejto časti boli spôsobilé viesť k vyhovujúcemu výroku nálezu ústavného súdu. Preto je v tejto časti ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.2. K rozsudku najvyššieho súdu:

21. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti nevyplýva, že by sťažovateľ videl porušenie svojich označených práv v závere najvyššieho súdu o neprípustnosti jeho dovolania v časti, ktorá sa týkala premlčania práva na vydanie bezdôvodného obohatenia. Sťažovateľova vecná argumentácia brániaca jeho právo na vydanie bezdôvodného obohatenia je dôkazom, že v skutočnosti kritizuje judikát R 34/2002 (M Obdo V 2/2000), na ktorý najvyšší súd pri skúmaní prípustnosti poukázal (citoval ho) a použil ho ako dôvod na rozhodnutie o neprípustnosti dovolania sťažovateľa v tejto časti. Od ústavného súdu však sťažovateľ záväzným petitom ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde) požaduje prieskum napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, nie rozhodnutia R 34/2002 (M Obdo V 2/2000). Ak teda sťažovateľ neatakuje záver najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania v časti o bezdôvodnom obohatení, potom, keďže medzi sťažnostnými dôvodmi a napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu chýba relevantná súvislosť, musí ústavný súd

ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

22. Pokiaľ ide o premlčanie práva na náhradu škody, koncepcia vzťahu do úvahy prichádzajúcich pravidiel podústavného práva je obdobná, ako to ústavný súd popísal pri pravidlách o premlčaní práva na vydanie bezdôvodného obohatenia (bod 18). Najvyšší súd uplatnil ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré z hľadiska ich druhových znakov opodstatňujú záver o premlčaní práva sťažovateľa na náhradu škody spôsobenej neplatným postúpením pohľadávky. Vysvetlil aplikačný vzťah medzi § 394 ods. 3 a § 398 Obchodného zákonníka s tým, že prvé z uvedených ustanovení má špeciálnu povahu. Tento záver je ústavne plne tolerovateľný práve v dôsledku už spomínanej druhej špecifikácie hypotézy právnej normy zakotvenej v § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka (právo na náhradu škody podľa § 268 Obchodného zákonníka, teda škody vzniknutej z neplatného právneho úkonu) oproti norme podľa § 398 Obchodného zákonníka (chýbajúca špecifikácia dôvodu vzniku škody). Najvyšší súd vo svojich úvahách pokračoval aj ďalej a vyslovil, že v danom prípade nemôže byť rozhodujúci deň, keď sa poškodený dozvedel alebo mohol dozvedieť o škode a škodcovi, ako je to upravené v § 398 Obchodného zákonníka. Ide teda o ďalšie objasnenie regulačného rozsahu § 394 ods. 3 v porovnaní s § 398 Obchodného zákonníka, ktoré plne zodpovedá dikcii daných právnych noriem, podporuje vyslovený vzťah špeciality prvého k druhému menovanému ustanoveniu, a tým aj opodstatňuje použitie § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka na sťažovateľov prípad.

23. V naznačených súvislostiach ústavný súd neignoruje eventualitu uplatnenia § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka hraničiacu s ústavnou netolerovateľnosťou. Poukazuje na ňu aj odborná literatúra a jej podstata spočíva v tom, že dôsledné uplatnenie pravidla objektívnej povahy upraveného v § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka môže viesť k premlčaniu práva na náhradu škody, ktorá v čase uplynutia premlčacej doby ešte ani nevznikla (PELIKÁNOVÁ, I. Komentár k obchodnému zákoníku. 3. díl. Linde, Praha 1996, s. 853; OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o., 2017. s. 513). Úvaha o riešeníach uvedeného problému však na účel rozhodnutia o ústavnej sťažnosti sťažovateľa nie je potrebná. Reálnu škodu, ktorá v sťažovateľovom prípade ako dôsledok neplatného postúpenia pohľadávky mohla vzniknúť a zároveň bola predmetom meritórneho rozhodovania súdov, totiž predstavoval súdny poplatok zaplatený 15. apríla 1997 pri žalobe o plnenie podanej 31. marca 1997 proti dlžníkovi. Preto, aj keby bolo v prospech šetrenia subjektívnych práv sťažovateľa nutné odkloniť sa od striktného gramatického výkladu § 394 ods. 3 Obchodného zákonníka, začiatok premlčania by sa koncentroval najneskôr do 16. apríla 1997, čo je deň po vzniku škody vzniknutej zaplatením súdneho poplatku za žalobu o plnenie, v tom čase už zjavne bezúspešnú v dôsledku neplatného postúpenia žalovanej pohľadávky. Právo na náhradu takto vzniknutej škody by sa aj v takom prípade premlčalo uplynutím štvorročnej premlčacej doby, teda podstatne skôr, než sťažovateľ 12. marca 2004 právo na náhradu škody uplatnil na súde.

24. Prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie v časti namietajúcej porušenie označených práv sťažovateľa rozsudkom najvyššieho súdu o uplatnenom nároku na náhradu škody konania by nebolo spôsobilé viesť k vyhovujúcemu výroku meritórneho nálezu. Ústavná sťažnosť je preto aj v tejto časti zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde a ako takú ju ústavný súd odmietol.

25. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku má za následok, že je bez významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa vznesenými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých rozhodnutí, vrátenie veci, priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2024

Robert Šorl
predseda senátu